

דף מקורות בענין קידוש בין שש לשבע

לשיעור שנמסר ע"י הרה"ג רבי גדלי' אבערלאנדער שליט"א
רב קהילת 'היכל מנחם' - מאנסי' ודיין ומו"צ 'מרכז הלכה'

י' מרחשון תשפ"א

מסכת שבת (ק"ט, ב): "תניא רבי יוסי בר יהודה אומר שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו אחד טוב ואחד רע וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושלחן ערוך ומטתו מוצעת מלאך טוב אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך ומלאך רע עונה אמן בעל כורחו ואם לאו מלאך רע אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך ומלאך טוב עונה אמן בעל כרחו".

ספר אבודרהם (עמ' קנח) מביא בשם מהר"מ מרונטברג: "כוכב, כי זה הוא לפי סדר המזלות שמזל צדק משמש בשעה אחרונה של ערב שבת ומלאך שלו צדקאל שמו וזהו מזל טוב ומאדים משמש בשעה ראשונה של ליל שבת ומלאך שלו סמאל (שמיס) [שמו] וזהו מלאך רע. ונמצא ששניהם פוגעין זה בזה, זה נכנס בהכנסת שבת וזה יוצא. ושניהם מלוין לו לאדם עד ביתו".

ברכות (נט, ב): "תנו רבנן הרואה חמה בתקופתה לבנה בגבורתה וכוכבים במסילותם ומזלות כסדרן אומר ברוך עושה בראשית. ואימת הוי אביי כל עשרים ושמונה שנים והדר מחזור ונפלה תקופת ניסן בשבתאי באורתא דתלת נגהי ארבע".

ומפרש רש"י ד"ה שבתאי: "שם שעה ראשונה של ליל רביעי, שבאותה שעה נתלו מאורות, ושבע שעות הן וחוזרות חלילה שצ"מ חנכ"ל, תמצא בהקף סדרן של עולם סימני שעות תחלת הלילות כצנ"ש חל"ם. מוצאי שבת כוכב, תחלת ליל שני צדק, תחלת ליל שלישי נוגה, תחלת ליל רביעי שבתאי, תחלת ליל חמישי חמה, תחלת ליל ששי לבנה, תחלת ליל שבת מאדים. וסדר תחלת הימים כעלות השחר חל"ם כצנ"ש...".

ברש"י במס' שבת (קכט, ב דקיימא ליה מאדים בזווי): "ומזל מאדים ממונה על החרב ועל הדבר ועל הפורעניות ... שצ"מ חנכ"ל סדר השעות, כשנתלו המאורות והמזלות שעה ראשונה של רביעי בשבת שימש שבתאי, ובשניה צדק, ואחריו מאדים, ואחריו חמה, ואחריו נוגה, ואחריו כוכב, ואחריו לבנה, נמצאו שבע המזלות לשבע השעות, וחוזרים חלילה לעולם, נמצא בסדר זה לעולם סימני מזלות המשמשין בתחלת הלילות השבוע כצנ"ש חל"ם, מוצאי שבת שעה ראשונה שלו כוכב, תחלת ליל שני צדק, וכן בסדר הזה, וסדר תחלת סימני הימים חל"ם כצנ"ש שעה ראשונה של אחד בשבת חמה, ושל שני בשבת לבנה, ושל שלישי בשבת מאדים, נמצא מאדים חוזר בו חלילה בשעה שמינית ביום...".

ובד"ה מעלי שבתא שם כתב רש"י: "שהרי שעה ראשונה של יום נוגה, לפי הסדר של חל"ם כצנ"ש תחלת הימים, וכיון שתחלתו נוגה וסדר הליכתו שצ"מ חנכ"ל נמצאו מתחילין לחזור חלילה בשעה רביעית, נמצא מאדים בשעה ששית".

בשו"ע אדמוה"ז (סי' רעא סעי' א-ב): "מצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברים שנאמר זכור את יום השבת לקדשו כלומר זכרוהו זכירות שבח וקידוש... ותקנו חכמים שתהא זכירה זו על כוס של יין בין בכניסתו בין ביציאתו. ומצוה מן המובחר לקדש סמוך לתחלת כניסתו בכל מה שאפשר, ואף אם יצא מבית הכנסת מבעוד יום יש לו לקדש מיד דכיון שהוסיף מחול על הקדש הרי זה אצלו כניסת השבת ויש לו לקדש מיד סמוך לכניסתו ואחר הקידוש צריך לאכול ג"כ מיד כדי שיהיה הקידוש במקום סעודה. ואם אינו תאב לאכול מיד יכול להמתין מלקדש תוך הלילה כמה שירצה כדי שיאכל לתיאבון, ויוכל לסמוך על מה שכבר זכרו בתחלת כניסתו בתפלת ערבית שכבר יצא בזה מן התורה שהרי מן התורה אין צריך אלא זכירה בדברים בלבד בלא יין והרי זכרו בתפלה".

אח"כ הוא מביא את ענין התיקוני שבת: "יש נזהרים שלא לקדש בשעה ראשונה של הלילה (דהיינו שעה שביעית אחר חצות היום עיין סי' תכ"ח). אלא או קודם הלילה או לאחר שעה תוך הלילה. לפי שבשעה הראשונה הוא מזל מאדים וסמאל"ל מושל עליו. וכבר נתבאר שלכתחלה יש לו לקדש מיד בבואו מבית הכנסת מבעוד יום".

יום												לילה												
12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	
5:00	4:00	3:00	2:00	1:00	12:00	11:00	10:00	9:00	8:00	7:00	6:00	5:00	4:00	3:00	2:00	1:00	12:00	11:00	10:00	9:00	8:00	7:00	6:00	
ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	ראשון
ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	שני
ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	שלישי
מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	רביעי
כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	חמישי
צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	שישי
נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	צ	ש	ל	כ	נ	ח	מ	שבת"ק

שבתאי – Saturn | צדק – Jupiter | מאדים – Mars

חמה – Sun | נוגה – Venus | כוכב – Mercury | לבנה – Moon